

ERC al Vallès Oriental (1931-1936): implantació territorial, militància i resultats electorals

11

Ponències
Anuari del
Centre d'Estudis
de Granollers
2007

Resum: *De la mateixa manera que a la resta de comarques del país, durant la Segona República, Esquerra Republicana de Catalunya estengué la seva presència a molts municipis del Vallès Oriental. Utilitzant documentació interna i inèdita del partit, a més dels òrgans de premsa d'ERC, la ponència analitza a quines poblacions vallesanes s'implantà, amb quants militants comptava, quines alcaldies dominava i quants vots aconseguí en aquell període. Això ens permetrà conèixer quina relació hi havia entre les xifres de militants i les de vots, qui eren els integrants dels consells directius de les seccions locals d'ERC i, en alguns casos, l'evolució d'inscrits al llarg del quinquenni republicà. Dades que ens dotaran dels elements d'anàlisi per definir la importància del paper del partit en la vida política del Vallès Oriental durant aquells anys i el pes de cada secció local en el Comitè Comarcal d'ERC.*

Introducció. Una primera aproximació

El 19 de març de 1931, després de dos dies de discussions i debats, els assistents a la Conferència d'Esquerreres Catalanes convocada al Foment Republicà de Sants aprovaven la fundació d'Esquerra Republicana de Catalunya.¹ El nou partit, resultat de la fusió de múltiples corrents polítics, des del separatisme al republicanisme federal, comptaria des del primer moment amb una àmplia implantació en el territori català. I és que el model de construcció d'ERC partiria de la incorporació de nuclis polítics, casals, ateneus i centres, ja constituïts com a agrupacions de la més diversa índole: obreristes, catalanistes, republicans, federalistes, rabassaires o separatistes. És a dir, com afirma Enric Ucelay-Da Cal, Esquerra s'erigia en una formació de militància indirecta, des de l'agrupació al partit.² Aquesta realitat es

¹ Sobre la formació d'ERC, vegeu a tall d'exemple, Sallès, A., *Quan Catalunya era d'Esquerra*, Barcelona, Edicions, 62, 1986, p. 59-69; Ivern i Salvà, D., *Esquerra Republicana de Catalunya/ 1 (1931-1936)*, Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1989, p. 35-73.

² Ucelay-Da Cal, E., «La formació d'Esquerra Republicana de Catalunya», *L'Avenç*, n. 4, juliol-agost 1977, p. 66.

començaria a visualitzar en la mateixa conferència fundacional, a la qual s'adheriren múltiples entitats polítiques disperses pel territori, alhora que diverses publicacions com diaris o setmanaris. La nova formació liderada per Francesc Macià, naixia amb la voluntat de recollir el suport d'un ampli sector de l'espectre social del país, des del petit i mitjà pagès, passant per l'obrer i arribant al republicà de classe mitjana i al separatista de «pedra picada», és a dir, un partit «catch-all-party». Amb aquest objectiu, el creixement d'ERC, al marge de les crides a la incorporació com les de 1932, es basaria en una doble via. En primer lloc, l'adhesió progressiva i amb una gran llibertat d'acció, de qualsevol agrupació política ja constituïda sota el paraigües de qualsevol altra formació (des dels radicals a l'Acció Catalana) o amb principis ideològics diversos. En segon lloc, la fundació d'ERC el març de 1931, però sobretot la seva importància després de guanyar les eleccions municipals del 12 d'abril d'aquell any i presidir el procés de proclamació republicà i autonòmic, impulsaria molts catalans a constituir en els seus barris o municipis seccions locals d'Esquerra.³

Per tant, ERC practicaria una política d'aprofitament de tota la cultura política d'esquerres, republicana i catalanista, entenen els conceptes de la manera més abstracta i inconcreta possible, per convertir-se en un partit de masses amb voluntat i posició hegemònica en un temps rècord.⁴ Circumstància que, sumada al seguit d'èxits electorals que aniria assolint en el període 1931-1932, la convertirien en un partit amb una influència social i una presència territorial no coneguts fins al moment a la política catalana.⁵ En aquesta ponència analitzarem aquesta implantació en els municipis del Vallès Oriental, les alcaldies que aconseguí guanyar Esquerra, les xifres de militants de les seccions locals i la força electoral del partit.

³ Per a la configuració interna de les estructures organitzatives d'ERC, vegeu Ivern i Salvà, *op. cit.*, p. 213-263.

⁴ Per a la classificació del tipus de partit vegeu M. Duverger, *Los partidos políticos*, México, Fondo de Cultura Económica, 1980, p. 309-316.

⁵ Per constatar l'interès i la importància que donà ERC a la seva implantació territorial, només cal veure els diversos articles que sobre l'estructuració comarcal de Catalunya i del partit publicà *L'Opinió* els primers mesos de la República. Per exemple vegeu els escrits per Roc Boronat, «El ressorgiment de les comarques», 11-X-1931; «Organització comarcal [d'ERC]», 11-X-1931; «La comarca», 14-X-1931.

La documentació interna d'ERC i la premsa

La dificultat d'estudiar la importància real de la presència social, territorial i humana d'un partit polític, rau sempre en la necessitat imprescindible d'accedir a la seva documentació interna. Una documentació que ens permeti comptar amb dades fidedignes de les pròpies estructures internes de la formació per comprovar tot allò que ens defineix la transcendència d'aquell partit: les seccions locals constituïdes, la xifra de militants o l'evolució de la militància. Fins al moment l'estudi d'ERC, com el gran partit de masses de la Catalunya de la dècada dels trenta s'ha circumscrit a l'anàlisi de la seva influència social, mitjançant la seva acció política, la xifra de sufragis recollits o la llarga llista d'òrgans periodístics que regentà. Tanmateix, –i això també ens passa amb l'altra gran formació republicana, Lliga Catalana–, fins al moment no havíem pogut accedir als arxius interns d'Esquerra per comprovar amb fonts directes la realitat territorial i humana de la formació.

Aquesta ponència basa la seva anàlisi en la documentació interna d'ERC que fou confiscada per les tropes franquistes després de 1939 i que, un cop dipositada a l'arxiu de Salamanca, desordenada i amb certs buits documentals, ens permet conèixer dades fins al moment desconegudes. Un estudi que es basarà en uns formularis enquestes realitzats el maig de 1934 per la Secretaria General d'ERC a totes les seccions locals de Catalunya. Unes enquestes de les quals ha restat una gran part desordenada entre els fons de la secció *Político-Social Barcelona del Archivo General de la Guerra Civil* dipositat a la ciutat castellana.⁶ Per tant, no podem comptar amb la totalitat dels documents, però sí amb una part molt significativa.

Concretament es tracta de formularis en els quals es preguntava a les seccions locals les dades d'interès historiogràfic següents al marge d'informacions genèriques: data de fundació de la secció, data d'adhesió a ERC, xifra de regidors d'ERC al municipi, noms dels membres del Consell Directiu i del Comitè Polític de la secció i, en darrer lloc, la xifra de militants. Per altra banda, també comptem amb dues altres fonts d'informació interna d'Esquerra de l'any 1936, concretament els fulls d'adhesió a la Diada Municipalista i

⁶ Concretament es tracta de P. S. Barcelona, caixa n. 824.

al III Congrés ordinari del partit que s'havia de celebrar el 18-19 de juliol d'aquell any.

Al marge de l'enquesta de 1934 i de les dades de 1936, la premsa d'Esquerra ens ajudarà a completar una anàlisi exhaustiva de la implantació territorial i humana de la formació. Així, en els dies previs a la celebració del I Congrés d'ERC del 13-14 de febrer de 1932 i del II Congrés ordinari del 24-25 de juny de 1933, *L'Opinió i La Humanitat* publicarien llistes extenses sobre les entitats adherides als congressos.⁷ En el primer dels casos només comptem amb el nom de l'entitat, en canvi en les dades de 1933 també s'hi afegí la xifra de militants de cada secció local. Per tant, amb aquesta documentació podrem traçar diversos anàlisis de l'evolució de les xifres de militants d'ERC al Vallès Oriental. Per altra banda, també utilitzarem algunes publicacions del període estudiat com els setmanaris de Granollers *La Gralla*, *Terra Vallesana*, *Acció* i el portaveu d'Esquerra, *Inquietud*, de la mateixa manera que la bibliografia d'història local disponible per als diferents municipis de la comarca.

Esquerra a les comarques de Barcelona. Aspectes generals⁸

Abans d'entrar a analitzar les característiques de la implantació d'ERC al Vallès Oriental, és necessari contextualitzar-la en l'àmbit general de les comarques barcelonines. Com és evident, la importància demogràfica quantitativa de la demarcació de Barcelona, tant durant la II República (representava el 63% de l'electorat català) com avui en dia, fa que una part destacada de qualsevol manifestació política o social tingui un pes numèric més destacat en aquest àmbit territorial que a la resta de Catalunya.⁹ En concret, i abans que la Generalitat aprovés la divisió de Catalunya en

⁷ Respectivament *L'Opinió* del 12-II-1932 i *La Humanitat* del 24-VI-1933.

⁸ En les diferents eleccions generals celebrades en el període 1931-1936, ERC aconseguí els resultats a Barcelona-ciutat següents: Corts Constituents 12 de 16 escons (28 juny 1931); Parlament de Catalunya 17 de 24 escons (20 novembre de 1932); Corts ordinàries 4 de 19 escons (19 novembre 1933); II Corts ordinàries 8 de 19 escons en llista conjunta Front d'Esquerres de Catalunya. Pel que fa a la circumscripció de Barcelona Província els resultats foren: 11 de 12; 12 de 19; 9 de 15 i 7 de 14 en llista conjunta FEC. Per als resultats vegeu Molas, I., *El sistema de partits polítics de Catalunya*, Barcelona, Edicions 62, 1972, p. 137-194.

⁹ Per a un estudi complet de l'evolució electoral a la Catalunya republicana vegeu Vilanova, M., *Atlas electoral de Catalunya durant la Segona República*, Barcelona, La Magrana-Fundació Jaume Bofill, 1986, recentment reeditat i ampliat (Barcelona, Enciclopèdia Catalana, 2006).

comarques el 1936, Esquerra organitzà la seva estructura interna a la demarcació de Barcelona en les divisions comarcals següents: Barcelona-ciutat, el Barcelonès, el Baix Llobregat, el Maresme, el Vallès Oriental, el Vallès Occidental, el Bages-Cardoner, l'Anoia, Osona, el Bergadà i el Penedès.¹⁰ Dins d'aquesta divisió, cada comarca tenia una federació comarcal que la representava davant de la direcció del partit, alhora que cada secció participava de manera individual en els congressos. Així, la documentació interna i la premsa d'ERC ens donen unes xifres molt destacables pel que fa a la quantitat de seccions locals i militants segons les dades del període 1932-1934. Pel que fa al total dels 308 municipis de les comarques barcelonines, he pogut localitzar 257 seccions locals amb 35.966 militants. Tanmateix, no totes les seccions locals equivalen a un sol municipi, sinó que n'hi haurà diversos amb més d'un centre d'ERC (concretament 15).¹¹ Les 257 seccions corresponen a 180 municipis. D'aquests municipis més de trenta-cinc mil afiliats, 14.980, és a dir, un 41, 65%, eren membres de les seccions locals de la ciutat de Barcelona, mentre que 20.986 (58,35%) ho eren de la resta de poblacions de la província.

Distribució comarcal de les seccions d'ERC a la província de Barcelona

Si com hem vist el pes de la militància de la ciutat de Barcelona significava un factor de desequilibri evident respecte a la resta de la demarcació, també és imprescindible conèixer quina fou la distribució de les seccions a les respectives federacions d'ERC. Unes dades que es realitzen a partir de la informació disponible del període 1932-1934, que tot i no assegurar la totalitat de les seccions sí que aporta l'única visió disponible fins al moment. D'aquesta manera les seccions locals d'ERC es repartiren per les comarques de la forma següent:

¹⁰ Pel que fa referència a la discussió sobre la divisió comarcal o no del Vallès en dues entitats diferents, com també de l'elecció de la capital entre Granollers i Sabadell, vegeu per exemple els exemplars de *La Gralla*: F. Glanadell, «Per als senyors alcalde i regidors de Granollers. La capitalitat del Vallès en litigi», 4-IX-1932, p. 4; «La futura divisió territorial de Catalunya. La capitalitat del Vallès», 11-IX-1932, p. 3; J. Montllor i Pujal, «El debat sobre la capitalitat del Vallès. Lletra desclosa al director de *La Gralla*», 18-IX-1932, p. 5.

¹¹ Concretament les poblacions amb més d'una secció local d'ERC constituïda entre 1931 i 1934 eren les següents: Barcelona, Badalona, Sant Adrià de Besòs, Montgat, Tiana, Vilassar de Mar, Granollers, Terrassa, Sant Vicenç de Castellet, Cornellà de Llobregat, Esparreguera, l'Hospitalet de Llobregat, Sant Feliu de Llobregat i Vilafranca del Penedès.

Seccions i militants d'ERC a la província de Barcelona (1932-1934)

Comarques	Seccions	Militants
Alt Penedès	21	2.892
Anoia	19	1.630
Bages	26	2.263
Baix Llobregat	29	2.742
Barcelonès	8	1.482
<i>Barcelona-Ciutat</i>	57	14.980
Berguedà	10	1.306
Maresme	24	2.088
Osona	18	1.594
Vallès Occidental	16	2.809
Vallès Oriental	32	1.985

Font: Elaboració pròpia a partir de les fonts citades al text.

Un cop hem situat el context en què es situà l'Esquerra al Vallès Oriental i a la Catalunya de la dècada dels anys trenta,¹² ja podem iniciar l'estudi concret del cas de la nostra comarca.

ERC al Vallès Oriental. Implantació territorial

El 27 de setembre de 1931, el setmanari de Granollers proper a Esquerra *La Gralla* es sorprenia del creixent interès de la població del Vallès Oriental en fer-se militant o simpatitzant d'ERC: «Sembla mentida les coses del món com se trastoquen. Abans tothom aquella obsessió perquè el noi no fos esquerrà. Tot eren advertiments i renys. I ara n'és tothom. Tothom!»¹³ Aquest il·lustratiu comentari ens dona un senyal inequívoc del ràpid creixement de les seccions locals del partit en una comarca eminentment conservadora però també catalanista com era el Vallès Oriental dels anys trenta. Una comarca on el partit que tradicionalment havia tingut més suport electoral, des de principis del segle XX, era la Lliga Regionalista d'Enric Prat de la Riba (originari de Castellterçol), de Francesc Cambó o de Lluís Duran i Ventosa.

¹² Si comparem les dades dels anys trenta del segle XX amb les actuals podem constatar algunes diferències substancials ja que, per exemple, actualment ERC comptà amb 10 seccions locals a Barcelona-ciutat (1 per districte); 13 a la comarca de l'Anoia i 17 al Maresme (informació extreta de la pàgina oficial www.esquerra.cat).

¹³ «L'Esquerra», *La Gralla*, 27-IX-1931, p. 3.

I és que des de la seva fundació a finals de març de 1931, Esquerra anirà teixint una extensa xarxa de seccions locals que permetran un ràpid arrelament al país. En el cas que ens ocupa, ERC aconseguiria durant el quinquenni republicà, i sempre basant-nos en les dades que tenim, una implantació al Vallès Oriental força notable que arriba a 28 dels municipis existents:¹⁴

Municipis del Vallès Oriental amb Secció Local d'ERC (1931-1936)¹⁵

• Aiguafreda	• Mollet del Vallès
• l'Ametlla del Vallès	• Montmeló
• Bigues i Riells (No)	• Montornès del Vallès
• Caldes de Montbui	• Montseny
• Campins (No. Secció Local fundada el 1937)	• Parets del Vallès
• Canovelles (No)	• la Roca del Vallès (2 seccions locals)
• Cànoves i Samalús (No)	• Sant Antoni de Vilamajor
• Cardedeu	• Sant Celoni
• Castellcir (No)	• Sant Esteve de Palautordera
• Castellterçol	• Sant Feliu de Codines
• el Figaró-Montmany, (2 seccions locals)	• Sant Fost de Campsentelles
• Fogars de Montclús (No)	• Sant Pere de Vilamajor
• les Franqueses del Vallès	• Sant Quirze Safaja (No)
• la Garriga	• Santa Eulàlia de Ronçana
• Granera (No)	• Santa Maria de Martorelles
• Granollers (4 seccions)	• Santa Maria de Palautordera
• Gualba	• Tagamanent (No)
• la Llagosta (No existia el municipi)	• Vallgorguina (No)
• Lliçà d'Amunt	• Vallromanes (No. El municipi es creà el 1933)
• Lliçà de Vall	• Vilalba Sasserra (No)
• Llinars del Vallès	• Vilanova del Vallès (formava part del municipi de la Roca del Vallès)
• Martorelles	

Font: Elaboració pròpia a partir de les fonts citades al text.

D'aquests 28 municipis, la capital de comarca, Granollers, jugaria un paper predominant en les estructures del partit en el conjunt del Vallès Oriental. Pel seu pes demogràfic i econòmic i per les

¹⁴ El total de seccions locals existents era 32, atès que Granollers en tingué 4. Al Congrés d'ERC de 1932 la secció local de Granollers acudiria sota quatre noms diferents: Casal Democràtic, ERC, Inquietud i Unió Republicana.

¹⁵ Entre parèntesis s'indica quan no s'ha pogut localitzar informació sobre l'existència d'una secció local d'ERC.

previsibles xifres de militants (de les quals només tenim constància parcial). Una importància que es faria prou evident amb l'existència d'una secció local d'Esquerra a la ciutat però integrada per quatre agrupacions (que com hem vist, en els congressos hi acudia per separat), de la mateixa manera que amb la presència predominant dels seus militants en els comitès comarcals del Vallès Oriental de la formació. Així, en els comitès escollits el 1931 i 1934 la capital vallesana ocuparia un lloc preeminent en la repartició dels càrrecs en relació amb la resta de municipis. Dels 13 càrrecs existents, els representants de Granollers ocuparien quasi el 50% a més de la presidència amb Josep Pinyol i Joaquim Piera, respectivament. La resta d'integrants dels comitès comarcals que coneixem es repartien per municipis de la manera següent entre 1931 i 1934:¹⁶ Granollers (5), la Garriga (1), Montornès del Vallès (1), Mollet del Vallès (1), Aiguafreda (1), Sant Celoni (1), Llinars del Vallès (1), Lliçà de Vall (1) i Montcada (1).¹⁷

Per altra banda, pel que fa referència al *tempo* de les adhesions de les seccions locals a Esquerra, si seguim les informacions que tenim procedents dels formularis del 1934, podem comprovar com es produïrien majoritàriament el 1931: les seccions locals amb dades oficials de 1934 adherides a ERC el 1931 eren 10 (de 12).¹⁸ Entre aquestes deu seccions cal destacar l'adhesió del Centre Catalanista Republicà de Mollet que, originàriament adherit a Acció Catalana, s'incorporaria a ERC el desembre de 1931 amb la majoria dels seus dirigents, inclòs l'alcalde Feliu Tura.¹⁹ Procés idèntic al que seguiria la secció local d'Acció Catalana de Sant Celoni, encapçalada per Francesc Missé.

La resta de seccions locals del partit que conformen la llista de les 32 només podem situar-les amb la informació periodística provinents de les llistes d'assistents als congressos d'ERC. Per tant, no podem

¹⁶ Del Comitè Comarcal del Vallès Oriental de 1936 no disposem de les procedències dels seus membres, (no són membres de la direcció de cap de les seccions locals d'ERC amb documentació del 1934). Tant per a aquest Comitè Comarcal com per al del 1931 i del 1934, vegeu l'annex documental.

¹⁷ Durant la II República i fins al 1936 ja en plena Guerra Civil, Catalunya no tingué una divisió comarcal clara. Per aquest motiu Montcada en algunes ocasions formaria part del Vallès Oriental en lloc del Vallès Occidental.

¹⁸ Segons els formularis conservats, el Centre Republicà Democràtic Federal de Llinars del Vallès es fundà el 1930 i s'adherí a ERC el 25 d'octubre de 1932; de la mateixa manera, el centre d'Esquerra de Montornès del Vallès creat el 1931 s'hi adheriria el 1934.

¹⁹ Vegeu M. Àngels Suárez i González, *La Segona República i la Guerra Civil a Mollet del Vallès*, Mollet del Vallès, Centre d'Estudis Molletans, 2000, p. 72.

parlar d'una informació del tot fidedigna, sinó d'una aproximació. Així, si ens circumscrivim a la participació als congressos, cal dir que sis seccions, entre les quals hi ha les quatre de Granollers de què parlarem més endavant, s'adheriren al partit el 1932 o abans. De la mateixa manera que dues més ho feren el 1933 o anteriorment. Les onze restants s'haurien incorporat a ERC el 1936 o abans. Tanmateix, la premsa local de Granollers ens permet de situar (sense concreció) la fundació i adhesió de la pràctica totalitat de la trentena de seccions locals d'Esquerra (sense concretar quines) entre els mesos d'abril de 1931 i de 1932. I és que segons el portaveu del partit, *Inquietud*, en valorar el primer any d'actuació de la formació a la comarca afirmava: «Però és que no limitem la nostra actuació dintre el clos de la lluita política local. Aspirem a desvetllar la comarca vallesana i en aquest sentit la tasca realitzada durant aquest primer any de República ens omple d'orgull. Més d'una trentena de Centres d'Esquerra han estat fundats en els pobles de la nostra comarca natural.»²⁰

La diversa força electoral d'ERC al Vallès Oriental: de l'àmbit local al general

Al llarg de la II República Espanyola, el sistema de partits polítics de Catalunya i els seus efectes electorals varien molt segons en quin àmbit es fes referència. D'aquesta manera, no seria el mateix analitzar la correlació de forces existents en l'àmbit de la política municipal i comarcal, que els resultats que les urnes abocarien en les eleccions a les Corts republicanes o al Parlament de Catalunya. Aquesta diferenciació serà molt important per analitzar i entendre correctament la força real d'ERC al Vallès Oriental en els diferents escenaris electorals que s'anirien succeint en aquell període històric, alhora que també és imprescindible situar la ràpida successió de fets que alterarien la vida política catalana entre els anys 1931 i 1936: suspensió d'ajuntaments el 1932-1933, noves eleccions locals, proclamació de l'Estat Català el 6 d'octubre de 1934 i els seus efectes posteriors, etc.

En aquest context, si prenem com a primer índex de referència el de la xifra d'alcaldes que tindria ERC a la comarca durant aquells sis anys, hem de concloure que obtingué un lloc de gran importància si tenim en compte la data de la seva fundació:

---

²⁰ «¡Salut!...», *Inquietud*, 14-IV-1931, p. 1.

Alcaldes al Vallès Oriental 1931-1936²¹

Lliga Catalana	38
Esquerra Republicana de Catalunya	33
Partit Republicà Radical	5
Acció Catalana	3
Filiació desconeguda	32

Evidentment, com podem comprovar (deixant al marge els batlles de filiació desconeguda), Esquerra es situava molt a prop de la Lliga en xifra d'alcaldes. I més tenint en compte, que el partit del catalanisme conservador ocuparia molts ajuntaments per nomenament militar després del 6 d'octubre de 1934. Molt enrere quedaven la resta de formacions amb alguna Alcaldia com l'Acció Catalana, que tot i la seva pobre presència dominaria el consistori de Granollers (a més dels de Canovelles entre 1931 i 1933 o el de Cardedeu de 1931 a 1935), i el Partit Republicà Radical d'Alejandro Lerroux que dominaria de manera destacada algunes alcaldies (per exemple, Caldes de Montbui de 1931 a 1934, Sant Feliu de Codines de 1931 a 1935 i Montmeló entre 1931 i 1936). Per tant, en l'àmbit local ERC aconseguí una bona presència municipal que la situava en una posició de quasi igualtat de forces amb la Lliga.

En aquest àmbit cal destacar alguns casos particulars que il·lustren la implantació d'ERC a la comarca i la complexitat de la vida política catalana d'aquell període. En primer lloc, cal assenyalar que ERC només governà en les dues legislatures municipals (1931 i 1934) en una localitat: Mollet del Vallès amb Feliu Tura com a batlle (cal tenir en compte, però, que el 1931 fou escollit en representació del Partit Catalanista Republicà).²² També podem destacar el cas de Llinars del Vallès en què ERC ocuparia l'Alcaldia de 1931 a 1934

²¹ Aquesta classificació inclou els batlles escollits en les eleccions del 12 d'abril de 1931, del 10 de gener de 1934 i pels diferents procediments extraordinaris de 1932 i després del 6 d'octubre de 1934. Cal afegir, que el fet que un municipi tingués un alcalde d'ERC no implicava automàticament l'existència d'una secció local en el municipi pertinent.

²² Feliu Tura també ocuparia l'alcaldia entre el 17 de febrer de 1936 i el 10 de gener de 1937, i del 3 de juliol de 1938 al 26 de gener de 1939. Vegeu la nota biogràfica a Jordi Planas (coord.), *Alcaldes i alcaldesses del Vallès Oriental (segle XX)*. *Diccionari biogràfic*, Granollers, Museu de Granollers, 2006, p. 258-259.

amb Joan Baladia i del febrer de 1934 a juny de 1935 amb Josep Serra.²³ En la resta de poblacions en les quals ocuparia l'Alcaldia ho faria de manera discontinua.

Per altra banda, es produí algun cas on la successió d'alcaldes feu entre germans o familiars, com a Sant Fost de Campsentelles on el batlle d'Esquerra Enric Torrents i Murgarella escollit el 10 de gener de 1934 guanyà els comicis contra el seu germà i anterior alcalde de la vila Jaume Torrents i Murgarella. També es produiria una situació similar a Campins, on els germans Segimon i Josep Vellvehí i Pla, ambdós militants i fundadors de la secció local d'ERC, ocuparien l'Alcaldia en diferents períodes. En darrer lloc, entre 1931 i 1932 Josep Pou i Font ocuparia l'Alcaldia de Santa Maria de Palautordera en representació d'Esquerra substituint el seu oncle Baldomero Morató i Pou.

Per altra banda, si girem la mirada cap a les eleccions generals, les tres celebrades de les Corts republicanes el 1931, 1933 i 1936, com també les úniques que es convocaren per al Parlament de Catalunya el 1932, el mapa resultant seria molt diferent. I ho seria perquè el signe polític dels vots majoritaris dels ciutadans del Vallès Oriental seguiria en part la tendència general de la Catalunya republicana. És a dir, donant un triomf destacat a ERC tant en els comicis a Corts Constituents del 28 de juny de 1931, com en els del Parlament autònom català del 20 d'octubre de 1932. En aquelles dues consultes electorals en què Esquerra obtindria una victòria inqüestionable, el Vallès Oriental seguiria la tònica general del país. En els comicis del 28 de juny de 1931 ERC obtindria la victòria a 23 municipis, per 1 de la Lliga i 17 en els que es desconeix.²⁴ Un any després, en la primera convocatòria electoral per escollir un Parlament català, Esquerra guanyava a 25 localitats, per 14 de la Lliga i un empat a vots a Tagamanent.

Seguint aquesta tendència de vot, en les eleccions a les primeres Corts ordinàries de la República, talment com succeiria a la resta de Catalunya, Esquerra recollia una derrota significativa al Vallès

²³ Aquest darrer també seria alcalde entre febrer de 1936 a desembre de 1938. Sobre aquest i altres alcaldes esmentats en el treball, vegeu *Alcaldes i alcaldesses del Vallès Oriental...*, op. cit.

²⁴ Els municipis en què no podem definir el guanyador resulten dels que només hi ha dades parcials i dels que no en tenen.

Oriental. En aquesta consulta ERC veia com els seus adversaris lligaires obtenien la victòria en quasi el doble de municipis que les seves llistes. La formació liderada per Francesc Cambó obtenia el triomf a 24 municipis, per només 13 d'ERC i 4 dels que es desconeix.

Una derrota d'Esquerra el 1933 que, i ara sí que trencant la línia general catalana, es repetiria en les eleccions del 16 de febrer de 1936 en què el Front d'Esquerres de Catalunya liderat per ERC obtindria una gran victòria. Una victòria que al Vallès Oriental seria de manera molt folgada per a la Lliga com a principal formació del Front Català d'Ordre. La correlació de victòries abocaria una diferència molt important: 30 municipis votaren majoritàriament el Front d'Ordre per 10 el Front d'Esquerres (en un municipi es desconeix).

Esquerra Republicana i el 6 d'Octubre al Vallès Oriental: l'exemple de Montornès del Vallès²⁵

L'actitud d'ERC al Vallès Oriental, de la mateixa manera que a tot Catalunya, tingué un dels seus moments cabdals amb els fets del 6 d'octubre de 1934. Després d'un any ple de tensions polítiques derivades de la victòria del centre-dreta a les eleccions a Corts del 19 de novembre de 1933, el segon president de la Generalitat de Catalunya, Lluís Companys, proclamava l'Estat Català dins de la República Federal Espanyola. Aquella proclama, que no arribaria a durar ni vint-i-quatre hores, derivaria en una realitat particular en cada municipi de Catalunya. En el cas del Vallès Oriental, són prou coneguts els fets violents que s'esdevingueren a Granollers. Per tant, en aquest apartat analitzarem el cas d'un municipi que podríem qualificar de mitjà com fou Montornès del Vallès.

²⁵ Arran dels fets del 6 d'octubre foren detinguts alguns dirigents locals d'ERC com els militants de la Unió d'ERC de Granollers: Pere Iglesias (expresident), Josep Pinyol, Lluís Jiménez (secretari) i Joaquim Piera; els del Casal Català Republicà de Sant Celoni: Eduard Berneda (secretari), Antoni Recasens (adjunt) i Antoni Vila (adjunt del Comitè Polític); els de Vilanova de la Roca: Francesc Galvany (vice-president) i Jaume Maimó (adjunt); del Centre Republicà Federal de Santa Eulàlia de Ronçana: Esteve Moret (secretari). Aquest dos darrers sortiren en llibertat provisional el desembre de 1934 (*La Gralla*, 2-XII-1934, p. 4). També foren processats i empresonats durant diferents períodes els batlles d'ERC de Gualba (Josep Sanitjas), el de la Roca (Joan Quintana), el de Mollet (Feliu Tura) i el de Sant Celoni (Francesc Missé). Per altra banda, i al marge de la majoria d'ajuntaments dirigits per Esquerra destituïts arran dels fets del 6 d'octubre, alguns alcaldes d'ERC continuaren en els seus càrrecs com, per exemple, J. Sobrevias Bou a Aiguafreda, J. Corbera i Pagès a les Franqueses, P. Deumal Anglada de Montseny i A. Icart Carrasco de Sant Antoni de Vilamajor.

A Montornès del Vallès, on el partit del president comptava amb una quarantena de militants, aquesta realitat es traslladà a la presa de l'Ajuntament per un Comitè revolucionari que proclamà l'Estat Català. El llibre d'actes del consistori en deixava testimoni escrit amb el text següent: «En el poble de Montornès del Vallès a sis d'octubre del mil nou cents trenta quatre, essent dos quarts de nou de la nit del dia d'avui constituït el Comitè revolucionari compost de Josep Viñallonga Duran, Jaume Vilaplana Jordana, Josep Corbera Calvet, Josep Bolart Mauri, Miquel Clivillers Joan, Mariano Clivillers Joan, els quals col·locaren la Bandera Catalana a la Casa Consistorial i a requeriment dels mateixos foren convocats els consellers que formaven part de l'Ajuntament, notificant-los que dit Comitè declarava i proclamava l'Estat Català dintre la República Federal, de comú acord amb les ordres donades pel Govern de la Generalitat de Catalunya, instant a dits consellers, senyors Josep Maymó Saborit, Joan Costa Saborit i Rafael Mogas Corbera, a que fessin entrega dels seus càrrecs, els quals no resistiren a la petició que els fes el dit Comitè.»²⁶

Per tant, un Comitè liderat pels homes de la Secció Local d'ERC de Montornès del Vallès destituïen sense cap incident els membres legals de l'Ajuntament (dominat per la Lliga) i proclamaven al municipi l'Estat Català dins de la República Federal Espanyola. Una proclamació que era seguida per l'elecció del nou alcalde president, que recaigué per 3 vots a 2 en la figura de Josep Viñallonga i Duran, comptador del Casal local d'Esquerra a la població (l'altre candidat era Jaume Vilaplana i Jordana que seria nomenat tinent d'alcalde).

La nova formació d'un Ajuntament revolucionari no duraria gaire temps, talment com no ho faria la revolta de la Generalitat de Catalunya, que al cap de poques hores, al matí del set d'octubre, es rendia davant de l'atac de les tropes de l'Exèrcit Espanyol comandat pel general de la quarta divisió, el militar català, Domènec Batet. Unes tropes que assetjaren la seu del govern de Catalunya, de l'Ajuntament de Barcelona i de les principals zones estratègiques de la capital catalana en una nit en què alguns escenaris de Barcelona patiren enfrontaments armats que provocaria algunes morts. De la mateixa manera, en diverses poblacions del país com Mataró i, molt a prop de Montornès, a Granollers es produïen

²⁶ Arxiu Municipal de Montornès del Vallès (AMMV), Llibre d'Actes, 6-X-1934.

també escaramusses entre l'exèrcit i els partidaris de la proclama de Companys. Mentrestant, a la vila de Montornès ni els membres del Comitè revolucionari ni cap cos armat de les forces d'ordre públic o de l'Exèrcit es personà a la població per sotmetre l'Ajuntament revolucionari liderat per ERC. Una sort que seguí al seny dels revolucionaris i dels regidors de l'Ajuntament que, si fem cas del llibre d'actes, procediren amb una extraordinària calma i serenitat.

No obstant això, com assenyalava, la vida de la segona proclama federalista-nacionalista de la Catalunya dels anys trenta fou curta i no es prolongà més allà de dotze hores. Una realitat que es produí per les grans contradiccions en què tingué el seu origen la proclama del 6 d'octubre. Una situació que deixà molts militants d'ERC, d'Estat Català i d'altres organitzacions nacionalistes i independentistes, amb les armes a les mans per entrar en combat contra l'exèrcit espanyol. Tot i així, no tenim constància documental que a Montornès del Vallès s'hagués preparat cap intent de resistència contra una intervenció militar.

La realitat dels fets, és a dir, la seva ràpida solució que es desencadenà després de la rendició de Lluís Companys i el seu govern a mans de les tropes del general Batet i la posterior radiació de la capitulació, provocaria que a Montornès del Vallès el Comitè revolucionari amb una actitud d'una dignitat i intel·ligència remarcable, renunciés a la seva proclama i tornés el poder als seus legítims representants. El llibre d'actes de l'Ajuntament recollia aquest fet de la manera següent: «(...) el Comitè revolucionari deposava la seva actitud de rebel·lia en virtut del ban publicat pel general de divisió de la 4a Regió del qual s'havien assabentat i després d'una breu i raonada discussió en què intervingueren tots els senyors reunits acordaren acceptar els càrrecs que com a consellers d'aquest municipi els foren conferits per elecció popular i dels quals havien estat desposseïts pel Comitè revolucionari».²⁷

Com veiem, la cordialitat fou la nota dominant en uns moments de gran delicadesa per la possibilitat de produir-se algun fet violent. Un clima, però, que no serví perquè les autoritats militars que prengueren el poder en virtut de l'estat de guerra vigent no alteressin la legalitat municipal represa el matí del dia 7 d'octubre

²⁷ AMMV, Llibre d'Actes, 8-X-1934.

de 1934. Davant de la gravetat dels fets d'octubre, i tot i que molts ajuntaments com el de Montornès del Vallès no estaven presidits per Esquerra abans del dia 6, el govern republicà liderat pel radical Alejandro Lerroux decidí que calia tutelar totes les institucions catalanes, des de la Generalitat fins al més petit ajuntament del país.

Amb aquesta finalitat, el Comandant Militar de Granollers nomenava alcalde gestor Josep Maymó, per tant el ratificava però sense dotar-lo dels regidors que l'havien d'ajudar en el treball administratiu i de decisions del consistori. Una gestió que es caracteritzaria per l'exclusivitat de les decisions econòmiques sempre aprovades prèviament pel comandant militar i en solitari per l'alcalde gestor. Una circumstància que es mantindria fins més de sis mesos després, quan el 2 de maig de 1935 es constituïa un nou ajuntament amb tots els seus membres habituals però nomenat per Decret governatiu. Un Decret amb data 26 d'abril de 1935, signat pel governador interí general de Catalunya i president de la Generalitat, amb el qual es recuperaven els quatre regidors de la Lliga anteriors al 6 d'octubre i se n'hi afegien dos de nous que venien a substituir els d'ERC: Josep Pi i Mas i Joan Saborit i Pascual. Després d'això es votava l'alcalde i es confirmava el batlle que ja exercia, Josep Maymó, mentre que com a segon alcalde s'escollia Joan Saborit i Pascual.²⁸

Els militants d'ERC al Vallès Oriental

Com ja apuntava en l'apartat introductori, les dades disponibles fins al moment situen la xifra de militants d'Esquerra al Vallès Oriental (sempre prenent com a referència la dada de màxima afiliació) en 1985. Aquesta xifra, resultant de la informació de 24 de les 32 seccions locals de què disposem de dades, deixa la Comarcal del Vallès Oriental en una posició mitjana pel que respecta a la resta de comarques de la demarcació de Barcelona. Així, les dades de militants la situen per sobre de les comarcals d'ERC d'Osona, del Berguedà, del Barcelonès o de l'Anoia, i per sota del Bages, el Maresme, l'Alt Penedès i el Baix Llobregat. És a dir, quasi en la mitjana de militants de les comarques barcelonines.

²⁸ AMMV, Llibre d'Actes, 2-V-1935.

Per altra banda, les cinc seccions locals que més militants tindrien durant el període republicà foren el Casal Català Republicà de Sant Celoni, que passaria de tenir 180 socis el 1933 a 280 el 1936; la Joventut d'Esquerra de la Garriga, amb 164 socis el 1933; el Centre Catalanista Republicà de Mollet, que en el interval del 1933 al 1936 creixeria de 100 a 183 adherits; en tercer lloc, la Unió Republicana de Granollers, amb 165 socis el 1933; el Centre Republicà Democràtic Federal de Llinars, que el 1934 tenia 105 socis.²⁹ Entre aquests, de l'únic que podem analitzar la relació de la xifra de militants amb la d'electors de la població, el de Sant Celoni, ens defineix la gran implantació d'ERC al municipi. Així, el 1933 el 15,8% dels electors locals estaven afiliats al partit, mentre que el 1936 quasi una quarta part, el 24,6%, ja eren socis de la secció local d'Esquerra.

Per una altra banda, els cinc centres d'Esquerra que menys militants tingueren foren la Joventut d'ERC de Montmany, amb 16 adherits el 1934; el Centre d'Esquerra Republicana de Lliçà de Vall, amb 38 socis el 1936; l'Esquerra Republicana de Montornès del Vallès, amb 40 socis el 1933; el Centre d'Esquerra de Sant Esteve de Palautordera, amb 45 socis, i el Casal Català Republicà de Castellterçol, amb 49 socis.

L'evolució de les militàncies per als pocs casos en què comptem amb dades de dos moments diferents, ens situen el creixement successiu de militància entre 1933 i 1934, i entre aquest últim any i el 1936.

Activitat propagandística d'Esquerra al Vallès Oriental

La creació d'ERC el mes de març de 1931 i la seva posterior expansió pel país com a formació majoritària i de govern, tindria un element molt important en la propaganda política. El seguit de convocatòries electorals del període 1931-1936, el plebiscit de l'Estat d'autonomia o la simple voluntat de refermar la presència del partit al territori farien que la propaganda i els actes polítics d'Esquerra tinguessin una gran difusió. De la mateixa manera, el predomini de les institucions catalanes, comportaria que Esquerra

²⁹ Cal tenir present que el Casal Català Republicà de Sant Celoni estava integrat predominantment per ERC, però també per Acció Catalana i la Unió Socialista de Catalunya.

utilitzés la figura del president Francesc Macià com l'eina més còmoda i eficaç de propaganda en les diferents visites que faria a la comarca.

La propaganda d'Esquerra en forma de mítings tingué la seva primera mostra durant la campanya de les eleccions que haurien de conduir a la proclamació de la II República. Així, el dia 11 d'abril de 1931 es celebrava a la sala d'actes de la Unió Liberal de Granollers un «grandiós míting» amb la presència d'alguns dels candidats del partit per la capital de la comarca i de certs dirigents nacionals com Roc Boronat o Josep A. Trabal.³⁰

Poques setmanes després de proclamat el nou règim, la secció local d'ERC de la capital comarcal organitzava un míting d'afirmació republicana. L'acte, de nou celebrat al local de la Unió Liberal i que seguiria a un altre míting a Sant Celoni, comptaria amb les intervencions de Pere Iglesias, Gabriel Sabatés i Francesc Abelló per part local, i de Roc Boronat com a principal orador provinent de Barcelona.³¹ Seguidament a aquest acte, el dia 21 de juny es celebrava una altra acció propagandística d'Esquerra per a les eleccions a Corts Constituents. En aquest cas l'orador més destacat seria l'exgovernador civil de Barcelona i regidor del consistori barceloní, Lluís Companys.³²

Per altra banda, durant aquest primers mesos de la nova Catalunya autònoma, el setmanari *La Gralla* desenvoluparia, sense ser òrgan de partit, una línia editorial molt favorable a ERC. Mentre el dia 14 de juny de 1931 incorporava en la seva portada la consigna, «Llegiu L'OPINIÓ: Diari d'Esquerra», dues setmanes després pronosticava uns resultats electorals molt falaguers per a ERC. Certament, es tractaria d'un suport ben mesurat si atenem als comentaris editorials: «Les eleccions a Catalunya, creiem que a hores d'ara ja són fetes. No creiem equivocar-nos si diem que l'Esquerra Republicana s'endurà la victòria. Gairebé sempre és difícil fer pronòstics d'aquesta mena; però avui ens sembla que hom, si vol guanyar, pot jugar a favor d'aquest triomf de l'Esquerra. I és que se'ns apareix com una cosa fatal. Ens plaurà o no, però és evident que l'onada esquerrista creix i res no l'atura. La febrada

³⁰ «El grandiós míting d'Esquerra Republicana fou un avenç del triomf dels nostres candidats», *Inquietud*, 11-IV-1931, p. 1.

³¹ «Míting d'afirmació republicana», *La Gralla*, 31-V-1931, p. 3.

³² «El míting d'Esquerra Republicana», *La Gralla*, 21-VI-1931, p. 6.

de Barcelona ha arribat a les ciutats i viles i poblets, i tothom se sent endut pel mateix corrent».³³

Al marge d'aquests primers actes propagandístics i del suport més o menys directe d'algunes publicacions, l'acte que tindria més presència ciutadana seria, sens dubte, la visita del president de la Generalitat Francesc Macià a Granollers del 24 d'octubre de 1931. Acompanyat per militants d'ERC de tot el Vallès Oriental, Macià arribava a Granollers amb diversos integrants del seu govern com el Conseller de Cultura, Ventura Gassol, i el diputat de la circumscripció de Granollers, Josep Grau i Jassans. Allà assistiria a un sopar organitzat pel Comitè Comarcal d'ERC, al qual seguiria un míting d'Esquerra en què participarien Macià, Grau i Jassans, el diputat Lluhí i Vallescà, Josep Figueres, de la secció local de la Garriga, i en darrer lloc, Josep Pinyol, d'ERC de Granollers.³⁴ Pocs dies després, el setmanari *Acció* anunciava la celebració d'un míting d'afirmació nacionalista a Granollers el 8 de novembre de 1931, en què ERC, representat per F. Pous i Sabater i Francesc Macià, participaria al costat de la Unió Socialista de Catalunya, la Unió Catalanista, Acció Catalana, etc.³⁵

Amb posterioritat a aquest acte de «masses», les seccions locals d'ERC del Vallès Oriental realitzarien diversos mítings a la Garriga, Lliçà i Santa Eulàlia de Ronçana, entre d'altres localitats.³⁶ Alhora, el març de 1932, el diputat d'Esquerra, Josep Grau i Jassans, no podia realitzar un míting a Granollers per la protesta d'alguns sectors obrers que criticaven la seva posició a les Corts en l'afer de la deportació dels vaguistes anarquistes de l'Alt Llobregat.³⁷ De la mateixa manera, setmanes després es suspenia un míting d'ERC a la capital de comarca en què havien de participar alguns dels principals líders de la formació. En canvi, sí que es celebraven diferents actes a algunes poblacions com Sant Antoni de Vilamajor, Lliça de Vall, les Franqueses, Sant Esteve de Palautordera, el

³³ «Les eleccions de diputats a les Corts Constituents», *La Gralla*, 28-VI-1931, p. 3.

³⁴ «Francesc Macià a Granollers», *La Gralla*, 25-X-1931, p. 3-4. El setmanari *Acció* («Polítiques i partits», 25-X-1931, p.6) explicava que la visita de Macià s'havia produït com «President del Partit d'Esquerra, estrictament».

³⁵ «Míting d'afirmació nacionalista», *La Gralla*, 1-XI-1931, p. 3.

³⁶ «Activitat política», *La Gralla*, 10-I-1932, p. 3.

³⁷ «El diputat d'Esquerra Joan [Josep] Grau Jassans no pot donar una conferència per impedir-ho el públic», *La Gralla*, 27-III-1932, p. 4.

Figaró o la Garriga, en commemoració de la proclamació de la República.³⁸

Pel que fa referència a la campanya de les eleccions al Parlament de Catalunya, el 18 de novembre de 1932 es celebrava un míting a la Unió Liberal amb la presència del cap local d'Esquerra de Granollers, Pere Iglésias, del dirigent nacional Roc Boronat, del diputat Grau i Jassans, del cap de la minoria parlamentaria a les Corts, Lluís Companys i del membre de la USC, Duran i Albesa.³⁹ Posteriorment a aquesta campanya, el míting d'Esquerra següent caldrà buscar-lo quatre anys després. Seria en els dies previs als comicis a Corts del 16 de febrer de 1936.⁴⁰

ERC a Granollers: la dificultat d'implantar-se en la política local

Si abans hem dit que no comptem amb totes les dades concretes que ens permetin analitzar amb profunditat els components, les xifres d'afiliats, etc., de la secció local de Granollers, sí que podem traçar una visió general de la seva activitat.⁴¹ Així, podem resseguir la seva creació a partir dels exemplars del setmanari *Inquietud*, aparegut a Granollers el mes de juliol de 1930.⁴² Com explica Israel Calvache, aquesta publicació creada per un grup de socis de la Unió Liberal aniria propagant les diferents crides a la formació d'un gran partit d'esquerres que entre 1930 i principis de 1931 es feren a Catalunya.⁴³ Amb aquest objectiu el 6 de setembre reproduïa la

³⁸ «Noticiari», *Inquietud*, 14-IV-1932, p. 4.

³⁹ «El míting d'Esquerra», *La Gralla*, p. 4.

⁴⁰ «El míting d'Esquerra», *La Gralla*, p. 3.

⁴¹ El 18-V-1931 el setmanari catalanista de Granollers *Acció* publicava el manifest «Les esquerres granollerines a l'opinió» signat conjuntament pels integrants de les esquerres de Granollers. Així, per la Unió Republicana, signaven: Andreu Fusté, Manuel Condom, Joan Alabat, Projecte Anfruns, Antoni Gaig, Jacint Riera i Jaume Muntanyà; per l'Acció Republicana: Pere Iglésias, Enric Margarit, Domènec Colomer, Ramon Montanyà, Antoni Roca, Gabriel Sabatés, Josep Maria Flaqué i Joan Castellsagué; per la Unió Liberal: Josep Pous, Genís Montaner, Anacleto García, Jaume Bové, Sabes Fusté i Ermengol Tubau; per l'Acció Catalana: Andreu Busquets, Gilbert Fontdevila, Lluís Serra, Ramon Ventura i Miquel Ventura.

⁴² Per al cas concret de l'ERC al municipi de Granollers, vegeu Israel Calvache i Masuet, «ERC i la vida política a Granollers durant la Segona República», *Lauro. Revista del Museu de Granollers*, 1999, n. 16, p. 33-52.

⁴³ Sobre la Unió Liberal, vegeu J. M. Farnés i Lluís Tintó, *Crònica de la Unió Liberal*, Granollers, Ajuntament de Granollers, 1981, i Mariano Fernández, *Asociacionismo y vida política y social en Granollers a principio de siglo. El Centro Católico y la Unión Liberal (1900-1922)*, tesi doctoral, Universitat Autònoma de Barcelona, 1992.

crida a la convocatòria d'una Conferència d'Esquerres Catalanes que mesos després donaria com a fruit la fundació d'ERC.

Per part granollerina participarien tres grups diversos en la conferència que hauria de constituir el partit hegemònic de la Catalunya republicana: per una banda, els integrants de la publicació *Inquietud*, juntament amb una part de la Unió Liberal i l'associació Unió Republicana. D'aquests tres participants, la Unió Republicana i la publicació esquerrana s'adheririen immediatament a Esquerra; no així la Unió Liberal, que es mantindria fora del sistema de partits polítics. D'aquesta manera, amb aquests components es formava ja abans de les eleccions municipals del 12 d'abril de 1931 la Unió d'Esquerra Republicana de Catalunya de Granollers.

Poques setmanes després, el 28 de març, *Inquietud*, feia públic el «Manifest d'Esquerra Republicana als ciutadans de Granollers» amb què demanava el vot per a les candidatures d'aquell partit en les immediates eleccions a celebrar. El manifest reivindicava la voluntat del nou partit d'aportar un «sanejament» a la política caciquista practicada a Granollers i, en general, a la comarca, pels interessos personals d'uns pocs ciutadans que havien aprofitat la Dictadura de Primo de Rivera: «Aquest revulsiu de la Dictadura ha de servir perquè Granollers, com tots els altres pobles, s'emancipi dels poders personals i enquadri les seves legions polítiques: (...) *Esquerra Republicana* de Granollers va a lluitar per bandejar d'una vegada i per sempre més la trista i feroç baralla entre el "Partit de Dalt" i el "Partit de Baix", baralla sostinguda només per un roí esperit de comandament i per un incivil desig de venjança i d'odi personal». Alhora, la candidatura es presentava davant dels ciutadans com l'única garantia que els processos electorals es celebressin de manera neta: «*Esquerra Republicana* pretén allunyar de les lluites polítiques locals els vils procediments de les amenaces, del suborn, de les coaccions de tota mena i de les falsificacions del sufragi universal, que varen separar de l'exercici d'aquest dret les masses obreres conscients».⁴⁴ Acabava el manifest afirmant que el vot a la candidatura d'ERC era un sufragi per a l'enderrocament de la monarquia, un vot esquerrà, obrer i catalanista.

Aquesta candidatura celebraria un gran míting de propaganda electoral pocs dies abans de les eleccions municipals. Un esforç

⁴⁴ «El manifest d'Esquerra Republicana. Ciutadans de Granollers», *Inquietud*, 28-III-1931, p. 3. El manifest seria reproduït també en el número del 5-IV-1931, p. 5.

propagandístic que no aconseguiria desplaçar el vot de l'electorat cap a ERC. Així, l'escrutini del 14 d'abril donava la victòria a la llista encapçalada per l'industrial Esteve Camillo i Mustarós, del Partit Catalanista Republicà, que obtenia amb 1.070 vots (56,5%) 13 dels 18 regidors i, per tant, la majoria absoluta al consistori. En segon lloc, la Coalició Granollerina, amb 537 sufragis (28,3%), obtenia 5 regidors i, en tercer lloc i sense representació municipal, la llista d'ERC només recollia el suport de 283 ciutadans (15%).⁴⁵ Tanmateix, després de donar-se a conèixer els resultats, els membres d'ERC de Granollers liderarien el Comitè Revolucionari que proclamaria la República i que, poques hores després, cedia el poder als regidors electes.⁴⁶

Per tant, Esquerra no aconseguia ni una mínima representació a l'ajuntament de la capital del Vallès Oriental. Senyal inequívoc de les dificultats que tindria per implantar-s'hi.

Mesos després d'aquest procés electoral, es constituïa la direcció de la Secció Local d'Esquerra de Granollers, que tindria Josep Iglésias como a president i Lluís Jiménez com a secretari, alhora que s'aprojava el reglament d'una nova secció política de la Unió Liberal que acordava adherir-se a ERC.⁴⁷ Nova incorporació amb què s'engrandí la xifra de militants i la presència del partit al municipi amb vista a les eleccions a Corts Constituents del 28 de juny de 1931 següents.

Per altra banda, el referèndum de l'Estatut d'Autonomia de Catalunya, liderat per ERC i celebrat el 2 d'agost de 1931, aconseguiria a Granollers un suport quasi absolut, amb 3.475 vots afirmatius (99,99%) i 3 negatius (0,01%).

Posteriorment, alguns membres d'ERC de Granollers participarien en les tasques del II Congrés del partit celebrat el febrer de 1932. Pere Iglésias seria membre de la comissió d'economia, finances i cooperativisme, mentre que Andreu Fusté formava part de la comissió sobre el problema religiós.

⁴⁵ La Coalició Granollerina estava formada per elements diversos al voltant de l'excalde conservador Josep Tardà.

⁴⁶ «El Comitè Revolucionari», *La Gralla*, 19-IV-1931, p. 4.

⁴⁷ Citat a I. Calvache, art. cit., p. 38-39.

Després d'aconseguir un gran èxit en les eleccions al Parlament de Catalunya, en les quals aconseguí derrotar la Lliga, Esquerra es plantejava els comicis municipals del 10 de gener de 1934 com la segona oportunitat d'entrar al consistori granollerí. En aquesta ocasió, i després que l'escrutini tornés a donar l'alcaldia al Partit Catalanista Republicà, Esquerra aconseguia entrar a l'Ajuntament de Granollers amb dos regidors.

Aquesta entrada a l'ajuntament comportaria una renovació dels òrgans interns de la Secció Local, per la renúncia de Pere Iglésias i Gabriel Sabatés. Així, foren escollits com a vocals Miquel Castanier, Joaquim Monter, Amadeu Clusellas, Francesc Riera, Josep Pous i Jaume Bové i, com a president, Bartomeu Pedragosa. Per altra banda, el 1934 es constituïrien dues noves seccions de l'Esquerra de Granollers: l'Acció Femenina i les Joventuts d'Esquerra Estat Català, que es presentaven respectivament el 22 d'abril i el 15 de setembre.

Des d'aquest moment, passant pels violents fets del 6 d'octubre i la suspensió de l'ajuntament i el tancament de la seu d'ERC, el partit restaria sense actuació fins a l'onze de gener de 1936. Moment en què es nomenaria una nova junta de la secció local.

Arnau Gonzàlez i Vilalta

*Departament d'Història Moderna
i Contemporània de la UAB*

Apèndix documental. Seccions locals d'ERC al Vallès Oriental (1931-1936)

En darrer lloc, amb aquest apèndix documental reproduïxo les dades disponibles pel que fa a les seccions locals d'Esquerra a la comarca del Vallès Oriental durant la Segona República. Es tracta d'un quadre el més complet possible a partir de la documentació disponible. El presento separat per l'any de la documentació i numerat consecutivament. Alhora, també reproduïxo alguns dels segells de les seccions locals d'alguns dels municipis.

Seccions Locals d'ERC al Vallès Oriental a 1 de maig de 1934⁴⁸

1. Aiguafreda

Secció local i nom: Centre Català Republicà

Data de constitució i adhesió a ERC: 10 de maig de 1931, 1931

Alcalde: Jaume Sobrevias i Bou (ERC)

Regidors d'ERC: 4 de 6

Entitats adherides: -

Diaris que es reben: *La Humanitat, La Rambla*

Cens de votants: 193

Vots obtinguts a les eleccions municipals de 1931: 68%

Vots obtinguts a les eleccions al Parlament de Catalunya de 1932: 65% (57%; 39% Lliga)⁴⁹

Vots obtinguts a les eleccions a Corts de 1931: 82,3%⁵⁰ (154 ERC; 24 Lliga)⁵¹

Vots obtinguts a les eleccions a Corts de 1933: 49% (153 ERC; 169 Lliga)⁵²

Vots obtinguts a les eleccions a Corts de 1936: 40,5% (127 FEC; 184 FOC)⁵³

⁴⁸ Aquestes dades les extrec de la documentació existent a l'Archivo General de la Guerra Civil (Salamanca), PSB, caixa n. 824. Fan referència a 1934 i, en els casos que es conserva, també de 1936.

⁴⁹ Entre parèntesi les dades de M. Vilanova, *Atlas electoral de Catalunya durant la Segona República*, Barcelona, Fundació Bofill-La Magrana, 1986, p. 311.

⁵⁰ Inserixo les dades dels vots obtinguts per ERC en les eleccions a Corts Constituents del 28 de juny de 1931 i del 16 de febrer de 1936. En aquesta darrera convocatòria caldrà tenir en compte que ERC, tot i ser la principal força, es presentà dins del Front d'Esquerres de Catalunya.

⁵¹ Les dades de vots en xifra real dels comicis a Corts Constituents del 28 de juny de 1931 les extrec de *La Gralla* del 5-VII-1931, p. 3.

⁵² Les dades de vots dels comicis del 19 de novembre de 1933 les extrec de *La Gralla* del 26-XI-1933, p. 3.

⁵³ Les dades de vots dels comicis del 16 de febrer de 1936 les extrec de *La Gralla* del 23-II-1936, p. 5. Els dos fronts electorals als que fem referència són el Front d'Esquerres de Catalunya i el Front d'Ordre de Catalunya, liderats, respectivament, per ERC i la Lliga Catalana.

Socis actius: 55

Corresponsals dels diaris d'ERC: -

Socis que reuneixen condicions per la propaganda oral: -

Consell directiu

President: Jaume Sobrevias

Vicepresident: Frederic Serra

Secretari: Sadurní Calabuix

Vicesecretari: Miquel Puigbarraca

Comptador: Ramon Pla

Caixer: Jaume Castella

Adjunts: Jaume Alexandre, Joan Pascual

Comitè polític: -

Delegats comarcals: -

2. L'Ametlla del Vallès

Secció local i nom: Centre d'ERC

Data de constitució i adhesió a ERC: 18 de desembre de 1931

Alcalde: Joan Plumé i Bosch (ERC)

Regidors: 4

Entitats adherides: -

Diaris que es reben: -

Cens de votants: 619

Vots obtinguts a les eleccions municipals de 1934: 190

Vots obtinguts a les eleccions al Parlament de Catalunya de 1932: 80 (45,2%; 33,2% Lliga)

Vots obtinguts a les eleccions a Corts de 1931: (86,7%) (156 ERC; 17 Lliga)

Vots obtinguts a les eleccions a Corts de 1933: 152 (212 Lliga)

Vots obtinguts a les eleccions a Corts de 1936: (49%) (189 FEC; 197 FOC)

Socis actius: 58

Corresponsals dels diaris d'ERC: -

Socis que reuneixen condicions per la propaganda oral: 2

Consell directiu

President: Joan Grané Santfeliu

Vicepresident: Rafel Valls Lompart

Secretari: Vicenç Laurí Osset

Vicesecretari: Francesc Vilà Bacs

Comptador: -

Caixer: Paulí Parera Casó

Adjunts: Josep Padrós Balzach; Ramon Camps Junoy; Joan Plumé Bosch;

Jospe Vila

Comitè polític: el mateix que el Consell Directiu

Delegats comarcals: -

3. Les Franqueses del Vallès

Secció local i nom: Societat Republicana d'Esquerra

Data de constitució i adhesió a ERC: 23 d'agost de 1931, 13 de setembre de 1931

Alcalde: Josep Corbera i Pagès (ERC)

Regidors: 6

Entitats adherides: -

Diaris que es reben: -

Cens de votants: -

Vots obtinguts a les eleccions municipals de 1934: 544

Vots obtinguts a les eleccions al Parlament de Catalunya de 1932: 158 (46,6%; 51% Lliga)

Vots obtinguts a les eleccions a Corts de 1931: (64,9%) (256 ERC; 156 Lliga)

Vots obtinguts a les eleccions a Corts de 1933: 159 (473 Lliga)

Vots obtinguts a les eleccions a Corts de 1936: - (335 FEC; 447 FEC)

Socis actius: 57

Corresponsals dels diaris d'ERC: Daniel Baró i Rius

Socis que reuneixen condicions per la propaganda oral: 3

Consell directiu

President: Joan Roma

Vicepresident: Josep Dalmau

Secretari: Jaume Serra

Vicesecretari: Joan Oliveras

Comptador: -

Caixer: Lluís Vila

Adjunts: Anton Gralla; Pere Bufi

Comitè polític: el mateix que el Consell Directiu

Delegats comarcals: Pere Bufi

4. Lliça de Vall

Secció local i nom: Centre d'Esquerra Republicana

Data de constitució i adhesió a ERC: 1931

Alcalde: Jaume Carreras i Villà (ERC)

Regidors: -

Entitats adherides: -

Diaris que es reben: -

Cens de votants: -

Vots obtinguts a les eleccions municipals de 1934: 145; Lliga 122

Vots obtinguts a les eleccions al Parlament de Catalunya de 1932: 69 (63,9%); Lliga 37 (35,7%)

Vots obtinguts a les eleccions a Corts de 1931: (62,6%) (55 ERC; 38 Lliga)

Vots obtinguts a les eleccions a Corts de 1933: 132; Lliga 116
 Vots obtinguts a les eleccions a Corts de 1936: - (146 FEC; 91 FOC)
 Socis actius: - (1936: 38)
 Corresponsals dels diaris d'ERC: -
 Socis que reuneixen condicions per la propaganda oral: 1, Albert Sans
 (mestre nacional)

Consell directiu

President: Esteve Puig i Casals (també ho era el 1936)
 Vicepresident: Melcior Vilalta i Marfà
 Secretari: Joan Ramon i Puig (1936: Miquel Carreras)
 Vicesecretari: Pere Floriach i Puig
 Vocals: Josep Grau i Casals; Joan Puig i Oliver
 Caixer: Joan Nadal i Many
 Adjunts: -
Comitè Polític: -

5. Llinars del Vallès

Secció Local i nom: Centre Republicà Democràtic Federal
 Data de constitució i adhesió a ERC: 29 d'octubre de 1930, 25 d'octubre
 de 1932
 Alcalde: Josep Serra i Gili (1934)
 Regidors: 6
 Canvi polític: d'independent a Esquerra
 Entitats adherides: -
 Diaris que es reben: -
 Cens de votants: 1.116 (544)
 Vots obtinguts a les eleccions municipals de 1934: 498
 Vots obtinguts a les eleccions al Parlament de Catalunya de 1932: 257
 (56,5%; 26,9% Lliga)
 Vots obtinguts a les eleccions a Corts de 1931: (60,2%)
 Vots obtinguts a les eleccions a Corts de 1933: 423 (358 Lliga)
 Vots obtinguts a les eleccions a Corts de 1936: - (473 FEC; 476 FOC)
 Socis actius: 105
 Corresponsals dels diaris d'ERC: Enric Pou i Sirvent
 Socis que reuneixen condicions per la propaganda oral: 1, Josep Serra
 i Gili

Consell directiu

President: Francesc Boix
 Vicepresident: Pau Teixidó
 Secretari: Martí Puig
 Vicesecretari: Miquel Ribas
 Comptador: Celestí Giménez
 Caixer: Marià Clavell
 Adjunts: Artur Nogueras; Esteve Codina; Joan Codina; Constantí Pous

Comitè polític:

President: Ramon Prat
 Vicepresident: Joan Baladia
 Secretari: Josep Casas
 Vicesecretari: Josep Ribas
 Delegats comarcals: Martí Puig i Francesc Boix

6. Mollet del Vallès

Secció local i nom: Centre Catalanista Republicà
 Data de constitució i adhesió a ERC: - (Es passaria d'Acció Catalana a ERC el desembre de 1931)
 Alcalde: Feliu Tura (Acció Catalana)
 Regidors: 11
 Entitats adherides: -
 Diaris que es reben: -
 Cens de votants: 3.200 (1.084)
 Vots obtinguts a les eleccions municipals de 1934: 1.412
 Vots obtinguts a les eleccions al Parlament de Catalunya de 1932: - (64,6%; 24,7% Lliga)
 Vots obtinguts a les eleccions a Corts de 1931: (90%) (1.105 ERC; 112 Lliga)
 Vots obtinguts a les eleccions a Corts de 1933: 184 (Conjunt de Mollet: 1.230 ERC, 650 Lliga)
 Vots obtinguts a les eleccions a Corts de 1936: (63,8%) (1.506 FEC; 862 FOC)
 Socis actius: 100 (1936: 183)⁵⁴
 Corresponsals dels diaris d'ERC: Enric Messeguer

Consell directiu

President: Joan Pedrerol
 Vicepresident: Ramon Salvat
 Secretari: Enric Messeguer
 Vicesecretari: Rossend Ràfols
 Comptador: Vicenç Tomàs
 Caixer: Joan Camps
 Adjunts: Vicenç Mir; Francesc Ferrer

Comitè polític:

President: Joan Pedrerol
 Vicepresident: Feliu Riera
 Secretari: Enric Messeguer
 Vicesecretari: Pelegrí Pi
 Comptador: Enric Orra
 Caixer: Josep Fortuny
 Adjunts: Ramon Salvat; Joan Camps

⁵⁴ Extret del full d'adhesió a la Diada Municipalista de 1936 (AGGC, PS Barcelona, n. 820).

7. Montmany

Secció local i nom: Joventut d'Esquerra Republicana

Data de constitució i adhesió a ERC: 7 de novembre de 1931, 7 novembre de 1931

Alcalde: Joan Riera i Planas (Lliga Catalana)

Regidors: 1, Lluís Costa (Regidor 1936: Lluís Costa i Puigsallosas)⁵⁵

Entitats adherides: -

Diaris que es reben: *La Humanitat*

Cens de votants: 249 (255)

Vots obtinguts a les eleccions municipals de 1934: 41

Vots obtinguts a les eleccions al Parlament de Catalunya de 1932: 26 (27,9%; 71% Lliga)

Vots obtinguts a les eleccions a Corts de 1931: (39,3%) (93 ERC; 66 Lliga)

Vots obtinguts a les eleccions a Corts de 1933: 36

Vots obtinguts a les eleccions a Corts de 1936: (19,4%) (32 FEC; 133 FOC)

Socis actius: 16

Corresponsals dels diaris d'ERC: Daniel Coronas

Consell directiu

President: Anton Rovira Berengueras

Vicepresident: Lluís Costa

Secretari: Tomàs Rovira i Cullell

Vicesecretari: Marcel·lí Casas i Pou

Comptador: Conrad Hernández

Caixer: Daniel Coronas i Guillén

Adjunts: Pere Caminal; Francesc Tous; Joan Mataró; Miquel Bolaños, Carles Costa

Comitè polític: el mateix que el Consell Directiu

8. Montornès del Vallès

Secció local i nom: Esquerra Republicana

Data de constitució i adhesió a ERC: 15 de juny de 1931, 1934

Alcalde: Josep Maymó i Saborit (Lliga Catalana)

Regidors: 2

Entitats adherides: Unió de Rabassaires

Diaris que es reben: *La Humanitat*

Cens de votants: 480 (374)

Vots obtinguts a les eleccions Municipals de 1934: 203

Vots obtinguts a les eleccions al Parlament de Catalunya de 1932: 199 (60,3%; 37,5% Lliga)

⁵⁵ Extret del full d'adhesió a la Diada Municipalista de 1936 (AGGC, PS Barcelona, n. 820).

Vots obtinguts a les eleccions a Corts de 1931: (76,5%)
 Vots obtinguts a les eleccions a Corts de 1933: 190 (126 ERC, 166 Lliga)
 Vots obtinguts a les eleccions a Corts de 1936: (38,7%) (141 FEC; 223 FOC)
 Socis actius: 40 (1933: 47)
 Corresponsals dels diaris d'ERC: Josep Viñallonga

Consell directiu

President: Francesc Clivillers
 Vicepresident: Joan Vallmitjana
 Secretari: Pere Feliu
 Vicesecretari: Joan Massó
 Comptador: Josep Viñallonga
 Caixer: Josep Torrens
 Adjunts: -

Comitè polític: -

9. La Roca del Vallès

Secció local i nom: Esquerra Republicana
 Data de constitució i adhesió a ERC: 15 de setembre de 1932, 1 d'octubre de 1932
 Alcalde: Sadurní Pujadas
 Entitats adherides: -
 Diaris que es reben: *La Humanitat*
 Cens de votants: 554 (-)
 Vots obtinguts a les eleccions municipals de 1934: 147; 202 Lliga
 Vots obtinguts a les eleccions al Parlament de Catalunya de 1932: 87 (45,8%; 45,4% Lliga); 43 Lliga
 Vots obtinguts a les eleccions a Corts de 1931: (80,3%)
 Vots obtinguts a les eleccions a Corts de 1933: 130; 152 Lliga (180 Lliga)
 Vots obtinguts a les eleccions a Corts de 1936: (34,2%) (319 FEC; 609 FOC)
 Socis actius: 68 (1936: 67)
 Corresponsals dels diaris d'ERC: Josep Montanyà
 Socis que reuneixen condicions per la propaganda oral: 2, Josep Montanyà, Francesc Galvany

Consell directiu

President: Llorenç Roca (1936: Isidre Galvany)
 Vicepresident: Francesc Galvany
 Secretari: Isidre Galvany R. (el 1936 també era secretari)⁵⁶
 Vicesecretari: -

⁵⁶ Extret del full d'adhesió a la Diada Municipalista de 1936 (AGGC, PS Barcelona, n. 820).

Comptador: Josep Corbera
Caixer: Isidre Galvany
Adjunts: Jaume Maimó, Domènec Forns
Comitè polític: Francesc Galvany

40

10. Sant Antoni de Vilamajor

Secció local i nom: Centre d'Esquerra Catalana
Data de constitució i adhesió a ERC: abril de 1931, abril de 1931
Alcalde: Antoni Icart Carrasco (ERC)
Regidors: 2
Entitats adherides: -
Diaris que es reben: -
Cens de votants: 676 (311)
Vots obtinguts a les eleccions municipals de 1934: -
Vots obtinguts a les eleccions al Parlament de Catalunya de 1932: -
(94,3%; 3,8% Lliga)
Vots obtinguts a les eleccions a Corts de 1931: (94,9%)
Vots obtinguts a les eleccions a Corts de 1933: - (308 ERC, 73 Lliga)
Vots obtinguts a les eleccions a Corts de 1936: - (227 FEC; 320 Lliga)
Socis actius: 75
Corresponsals dels diaris d'ERC: -

Consell directiu

President: Vicenç Genís i Julià
Vicepresident: Joan Betran i Prat
Secretari: Anton Nicolau
Vicesecretari: Anton March
Comptador: Càndid Torras i Gual
Caixer: Pere Serra i Solé
Adjunts: Francesc Costa i Rovira, Joan Massó i Casanovas, Martí Pascual

Comitè polític:

President: Pere Junoy i Jo
Vicepresident: Anton Nicolau
Secretari: Pere P. Raventós
Vicesecretari: Sebastià Parera i March
Comptador: Esteve Arqué
Caixer: Martí Vallescà
Adjunts: Pere Gibert i Espinosa, Salvador Baldé i Cucarella

11. Sant Celoni

Secció local i nom: Casal Català Republicà
Data de constitució i adhesió a ERC: 5 d'abril de 1931, -

Ponències

Alcalde: Josep Riera (Lliga Catalana)
 Regidors: 3
 Entitats adherides: -
 Diaris que es reben: *Lluitador*
 Cens de votants: 2.300 (1136)
 Vots obtinguts a les eleccions municipals de 1934: 600
 Vots obtinguts a les eleccions al Parlament de Catalunya de 1932: 250
 (25,9%; 33,1% Lliga; 30,2% P. Radical)
 Vots obtinguts a les eleccions a Corts de 1931: (43,9%)
 Vots obtinguts a les eleccions a Corts de 1933: 300 (349 ERC, 1.047
 Lliga)
 Vots obtinguts a les eleccions a Corts de 1936: - (620 FEC; 1230 FOC)
 Socis actius: 180 (1936: 280)
 Corresponsals dels diaris d'ERC: Martí Domènech i Melcior Besa
 Socis que reuneixen condicions per la propaganda oral: 1, Francesc
 Missé

Consell directiu

President: Josep Santamaria (1936: Melcior Besa)⁵⁷
 Vicepresident: Josep Hortal
 Secretari: Eduard Berneda
 Vicesecretari: Joan Lladó
 Comptador: Lluís Ferres
 Caixer: Jaume Illa
 Adjunts: Tomàs Beltran, Antoni Recasens, Esteve Arenas, Joan Bonsoms

Comitè polític:

President: Josep Santamaria
 Vicepresident: Francesc Missé
 Secretari: Martí Domènech
 Vicesecretari: Joan Lladó
 Comptador: -
 Caixer: -
 Adjunts: Antoni Vila, Jaume Illa, Josep Esclusa

12. Sant Esteve de Palautordera

Secció local i nom: Centre d'Esquerra
 Data de constitució i adhesió a ERC: 1 de maig de 1931, 10 de maig de
 1931
 Alcalde: Ramon Miralpeix (Lliga Catalana)
 Regidors: 2
 Entitats adherides: Grup Socialista
 Diaris que es reben: *L'Opinió*, *La Humanitat*
 Cens de votants: 423 (215)

⁵⁷ Extret del full d'adhesió a la Diada Municipalista de 1936 (AGGC, PS Barcelona, n. 820).

Socis actius: 45

Corresponsals dels diaris d'ERC: -

Vots obtinguts a les eleccions municipals de 1934: 158

Vots obtinguts a les eleccions al Parlament de Catalunya de 1932: 135 (45,8%; 51,7% Lliga)

Vots obtinguts a les eleccions a Corts de 1931: (72,2%)

Vots obtinguts a les eleccions a Corts de 1933: 125 (198 Lliga)

Vots obtinguts a les eleccions a Corts de 1936: - (105 FEC; 230 FOC)

Consell directiu

President: Pere Neu i Casellas

Vicepresident: Modest Monclús i Costa

Secretari: Josep Castanyer i Monclús

Vicesecretari: Josep Baldó i Pou

Comptador: Joan Clos i Pujades

Caixer: Jaume Baró i Arabia

Adjunts: Jaume Vilà i Isern

Comitè polític: Jaume Baró, Pere Mir

13. Sant Fost de Campsentelles

Secció local i nom: Centre d'Esquerra Republicana

Data de constitució i adhesió a ERC: 20 de maig de 1931

Alcalde: Enric Torrents Murgarella (ERC)

Regidors: -

Entitats adherides: -

Diaris que es reben: -

Cens de votants: 500 (374)

Vots obtinguts a les eleccions municipals de 1934: 335

Vots obtinguts a les eleccions al Parlament de Catalunya de 1932: 300 (74,1%; 20% Lliga)

Vots obtinguts a les eleccions a Corts de 1931: (93,9%)

Vots obtinguts a les eleccions a Corts de 1933: - (242 ERC, Lliga 94)

Vots obtinguts a les eleccions a Corts de 1936: (298 FEC; 171 FOC)

Socis actius: 54

Corresponsals dels diaris d'ERC: -

Consell directiu

President: Josep Vallvé i Arderiu

Vicepresident: Agustí Montillo

Secretari: Isidre Font i Camper

Vicesecretari: Pere Recalans

Comptador: -

Caixer: Enric Trements

Adjunts: Jaume Humet

Comitè polític:

President: Enric Torrents

Vicepresident: Jaume Font
 Secretari: -
 Vicesecretari: Generoso Falguera
 Comptador: Josep Sió
 Caixer: -
 Adjunts: Pere Recalans

Seccions locals d'ERC amb dades d'entitats inscrites al I Congrés Nacional de 1932

14. Granollers: Casal Democràtic

15. Granollers: ERC

16. Granollers: Inquietud

17. Granollers: Unió Republicana (1933: 165 socis)

Secció local 1936⁵⁸

President: Martí Aubanell

Vicepresident: Esteve Guàrdia

Tresorer: Josep Soler

Secretari: Eduard Tormo

Vocals: Climent Algueró; Francesc Mogues López i Francesc Ramos

Vots obtinguts a les eleccions a Corts Constituents de 1931 (cap de llista més votat): ERC 2.039 (56,6%); Lliga 326 (25,7%)

Vots obtinguts a les eleccions al Parlament de Catalunya de 1932: ERC 911; Lliga 470; P. Radical 236

Vots obtinguts a les eleccions a les Corts republicanes de 1933: ERC 1609; Lliga 1549

Vots obtinguts a les eleccions a les Municipals de 1934: Acció Catalana 1.766; C. Proporcionalista 1.312; ERC 1.213; Lliga 700

Vots obtinguts a les eleccions a les Corts republicanes de 1936: 3788 FEC; 1921 FOC

18. La Garriga: Joventut d'ERC (1933: 164 socis).

Vots obtinguts a les eleccions a les Corts Constituents de 1931: 373 ERC; 234 Lliga.

Vots obtinguts a les eleccions al Parlament de Catalunya de 1932: (44,2% ERC; 46,4% Lliga)

Vots obtinguts a les eleccions a les Corts republicanes de 1933: 476 ERC; 714 Lliga

Vots obtinguts a les eleccions a les Corts republicanes de 1936: 554 FEC; 761 FOC

⁵⁸ Citat a I. Calveche, art. cit. p. 48.

19. Montseny: Centre Republicà Catalanista

Vots obtinguts a les eleccions al Parlament de Catalunya de 1932: (42,7% ERC; 38,2% Lliga)

Vots obtinguts a les eleccions a les Corts republicanes de 1936: 94 FEC; 73 FOC

44 **Seccions Locals d'ERC amb dades d'entitats inscrites al II Congrés de 1933**

Ponències

20. Castellterçol: Casal Català Republicà (49 socis)

Vots obtinguts a les eleccions a Corts Constituents de 1931: 192 ERC; 150 Lliga

Vots obtinguts a les eleccions al Parlament de Catalunya de 1932: (47,2% ERC; 43,3% Lliga)

Vots obtinguts a les eleccions a les Corts republicanes de 1933: 185 ERC; 600 Lliga

Vots obtinguts a les eleccions a les Corts republicanes de 1936: 148 FEC; 549 FOC

21. Caldes de Montbui: ERC (98 socis)

Vots obtinguts a les eleccions al Parlament de Catalunya de 1932: (65,7%ERC; 31,4% Lliga)

Vots obtinguts a les eleccions a les Corts republicanes de 1933: 1.150 ERC; 840 Lliga

Vots obtinguts a les eleccions a les Corts republicanes de 1936: 1.334 FEC; 1.062 FOC

Seccions Local d'ERC amb dades de 1936

22. Gualba: Agrupació Republicana Federal: 85 socis (Secretari 1936: Josep Balmas; alcalde ERC: Josep Sanitjas i Serrat; 3 regidors: Jaume Domènech i Marquès; Pere Sibina i Josep López i Matamala)⁵⁹

Vots obtinguts a les eleccions al Parlament de Catalunya de 1932: (70,6%ERC; 17,5% Lliga)

Vots obtinguts a les eleccions a les Corts republicanes de 1933: 208 ERC; 60 Lliga

23. Santa Maria de Palautordera: Centre Obrer d'ERC (2 regidors: Joaquim Amargan i Abril i Josep Rovira i Perich)⁶⁰

---

⁵⁹ Extret del full d'adhesió a la Diada Municipalista de 1936 (AGGC, PS Barcelona, n. 820).

⁶⁰ Id. anterior.

Ponències

Vots obtinguts a les eleccions al Parlament de Catalunya de 1932: (38% ERC; 50,6%Lliga)

Vots obtinguts a les eleccions a les Corts republicanes de 1933: 141 ERC; 419 Lliga

Vots obtinguts a les eleccions a les Corts republicanes de 1936: 202 FEC; 392 FOC

24. Parets: (2 regidors: Pere Ramon i Falgà i Anton Arimon i Farrés)⁶¹

Vots obtinguts a les eleccions al Parlament de Catalunya de 1932: (58,7% ERC; 28,7%Lliga)

Vots obtinguts a les eleccions a les Corts republicanes de 1933: 270 ERC; 266 Lliga

Vots obtinguts a les eleccions a les Corts republicanes de 1936: 261 FEC; 477 FOC

25. Cardedeu: (Alcalde ERC: Marià Casanovas; 5 regidors: Antoni Fontova, Alfons Clavell, Joan Fàbregas, Tomàs Elias, Andreu Vila).⁶²

Vots obtinguts a les eleccions a les Corts Constituents de 1931: 365 ERC; 121 Lliga

Vots obtinguts a les eleccions al Parlament de Catalunya de 1932: (64,7% ERC; 33,4%Lliga)

Vots obtinguts a les eleccions a les Corts republicanes de 1933: 249 ERC; 529 Lliga

Vots obtinguts a les eleccions a les Corts republicanes de 1936: 534 FEC; 632 FOC

26. Santa Maria de Martorelles: (62 socis; Alcalde ERC: Antoni Armengol; 3 regidors: Pere Costa, Maias Albadalejo, Joan Plantada).⁶³

Vots obtinguts a les eleccions a les Corts republicanes de 1933: 263 ERC; 286 Lliga

27. Vallromanes: (1 regidor: Vicenç Rabassa i Rigall)⁶⁴

Vots obtinguts a les eleccions al Parlament de Catalunya de 1932: (68,1% ERC; 25,3%Lliga)

Vots obtinguts a les eleccions a les Corts republicanes de 1933: 91 ERC; 105 Lliga

Vots obtinguts a les eleccions a les Corts republicanes de 1936: 57 FEC; 97 FOC

---

⁶¹ Id. anterior.

⁶² Id. anterior.

⁶³ Id. anterior.

⁶⁴ Id. anterior.

28. Montmeló: Casal d'Unió Catalana Republicana (82 socis; 1933: 72; president 1936: Manel Mora)⁶⁵

Vots obtinguts a les eleccions al Parlament de Catalunya de 1932: (38,2% ERC; 26,2% Lliga; P. Radical 35,6%)

Vots obtinguts a les eleccions a les Corts republicanes de 1933: 141 ERC; 146 Lliga

Vots obtinguts a les eleccions a Corts republicanes de 1936: 180 FEC; 240 FOC

29. Santa Eulàlia de Ronçana: Centre Republicà Federal (62 socis; president: Miquel Moret, secretari Esteve Moret)

Vots obtinguts a les eleccions a les Corts Constituents de 1931: 181 ERC; 51 Lliga

Vots obtinguts a les eleccions al Parlament de Catalunya de 1932: (43,8% ERC; 54,2% Lliga)

Vots obtinguts a les eleccions a les Corts republicanes de 1933: 78 ERC; 274 Lliga

Vots obtinguts a les eleccions a les Corts republicanes de 1936: 159 FEC; 240 FOC

30. Lliçà d'Amunt: Centre Republicà Federal (61 socis; president: Amadeu Vidal, secretari: J. Rocassas)

Vots obtinguts a les eleccions a les Corts Constituents de 1931: 169 ERC; 49 Lliga

Vots obtinguts a les eleccions al Parlament de Catalunya de 1932: (14,3% ERC; 75,6% Lliga)

Vots obtinguts a les eleccions a les Corts republicanes de 1933: 181 ERC; 186 Lliga

Vots obtinguts a les eleccions a les Corts republicanes de 1936: 211 FEC; 139 FOC

31. La Roca: Ateneu Republicà (president: Sadurní Pujadas, secretari: Joan Fortuny)

32. Figaró: (60 socis; President: Antoni Rovira).

Vots obtinguts a les eleccions a les Corts republicanes de 1933: 38 ERC; 143 Lliga

33. Sant Pere de Vilamajor: Centre Català Republicà (70 socis; president: Ramon G., secretari: Josep Subirana)

Vots obtinguts a les eleccions al Parlament de Catalunya de 1932: (75,4% ERC; 15,6% Lliga)

⁶⁵ Id. anterior.

Vots obtinguts a les eleccions a les Corts republicanes de 1933: 71 ERC;
139 Lliga

Vots obtinguts a les eleccions a Corts republicanes de 1936: 133 FEC;
188 FOC

Comitès Comarcals Executius del Vallès Oriental:

1931:

President: Josep Pinyol i Cuzado (Granollers)

Vicepresident: Gastó Comère i Poupée (La Garriga)

Secretari: Josep Maria Flaquer i Pocurull (Granollers)

Vicesecretari: Josep Vinyallonga i Duran (Montornès del Vallès)

Tresorer: Jaume Sobravia i Bou (Aiguafreda)

1934:

President: Joaquim Piera (Granollers)

Vicepresident: Joan Pedrerol (Mollet del Vallès)

Secretari: Josep Maria Flaquer i Pocurull (Granollers)

Vicesecretari: -

Caixer: Lluís Giménez (Granollers)

Adjunts: Francesc Missé (Sant Celoni); Josep Serra (Llinars del Vallès);

Albert Sans (Lliçà de Vall), Tomàs Giménez (Montcada)

1936:

President: Martí Aubanell

Vicepresident: Esteve Guàrdia

Secretari: Eduard Tormo

Tresorer: Josep Soler

Vocals: Climent Algueró; Francesc Mogues i López; Francesc Ramos

Segells de seccions locals d'ERC del Vallès Oriental

Unió d'ERC
de Granollers

Comitè Comarcal
d'ERC del Vallès Or.

Ateneu Republicà de
la Roca

Centre Catalanista
Republicà Mollet

Casal Català
Republicà St. Celoni

Centre Català
Republicà St. Pere V.

Centre Republicà
Federal Sta. Eulàlia R.

Centre d'ERC
Vallromanes